

Robert Menasse
A főváros
Fordította: Györi László
Geopen Könyvkiadó, 2018, 145x212 mm, 460 oldal

A *regény kora*, a *Kiűzetés a pokolból*, a *Don Juan de la Mancha* regények és az *Ez volt Ausztria* esszékötet szerzőjének legújabb irodalmi alkotása *A főváros* 2017-ben megkapta a Német Könyvdíjat, a német nyelvű irodalmi műveknek járó legmagasabb rangú elismerést.

Brüsszel utcáin egy szabadon szaladgáló disznó kelt feltűnést. Fenia Xenopoulou, görög-ciprusi származású EU bürokrata német kollégájára várakozva, akitől egyben karrierje megmentését is várja, egy étterem ablakából figyeli az eseményeket.

Oswiecki, befolyásos egyházi körökből irányított bérnyilkos az Atlas Hotelből óvatosságnak tervezett távozáskor kerül szembe a gazdátlan haszonállattal. A belga rendőrség és Brunfault nyomozó már szintén talpon vannak. Egy utcasarokkal arrébb Musztafa, akit az apja figyelmeztetett Európával kapcsolatban, szó szerint padlót fog a tisztátalan négy lábútól. A járdáról az éppen arra járó nyugdíjas közgazdász professzor, a „New Pact for Europe” think-tank tagja, Alois Erhart segíti talpra. Erhardt későbbi

I love, Brüsszel

Török Sándor könyvajánlója

lépésével Európát szeretné felrázni, pontosabban megmenteni – hogy végül az egész Európát megrázó Maalbeek-i terrortámadásban veszítse életét.

Traktorok vonulnak fel az Európai Tanács épülete előtt, a brexit eldőlt, menekültek özönlenek a Magyarországról Ausztriába vezető autópályán. Martin Susmannak, az osztrák sertésenyésztők legkisebb fiának nem mindennapi ötlete támad az EU imázsának felpolírozására. Martin Auschwitzból megfázva tér vissza munkahelyére, az Európai Bizottságba. Csoportjának feladata egy ünnepség, egy nagy jubileumi projekt megszervezése a holokauszt utolsó túlélőivel. Egy ilyen túlélő David de Vriend is, aki a nappalija ablakából lesz figyelmes az ijedten szaladó disznóra. Az újságok már nevet keresnek az állatnak. Brüsszelben összeérnek a szálak.

Az 1954-es bécsi születésű Robert Menassénak új regényével nemcsak egy élvezetes és rettentően aktuális olvasmányt, de egyben egy egészen új műfajt, az „európai regényt” is sikerült megteremtenie. 2012-ben a bécsi Zsolnay kiadó-

nál megjelent egy sokat dicsért és számos elismerésben részesített, valamint majdnem minden európai nyelvre lefordított esszékötete az Európai Unió intézményeinek működéséről: a *Der Europäische Landbote*, ami sürgős magyarországi megjelenésre vár, már beharangozta egy későbbi regény alapvonásait és egyben feladatát; az EU-bürokraták munkájának, mindennapi életének, ennek a teljesen új hivatalnoktípusnak a leíró elemzését.

Menasse el is utazott Brüsszelbe, lakást bérelt, megpróbált minél több hivatalnokot megismerni és megérteni. A regényen pedig éveken át dolgozott. Brüsszeli életvilágukat, az európai fővárost, és nem utolsósorban az egyébként is absztraktnak tartott Európai Uniót is igyekszik az elbeszélés centrumába helyezni. Menassénak szívügye Európa és a kontinenst érintő kérdések. Az utóbbi évtizedben számos esszékötetet szentelt a témának (*Kritik der Europäischen Vernunft*; *Heimat ist die schönste Utopie*), amelyek a szuverenitás és a nemzetállamok kérdéséről, az EU szerepéről és feladatáról, valamint a visszatérő történelmi veszélyeket vizs-

gálják. E ragyogó eszme-futtatások Európát régiókra épülő európai köztársaságként ábrázolják. A regény hasonló javaslatokkal és ideákkal él, miközben az európai bürokrácia ellentmondásosnak tartott működését és hatását életszerű hétköznapi helyzetekben, sztereotípiákat is bátran vállaló, sőt parodizáló szereplőkön keresztül teszi újszerűen láthatóvá. Menasse szórakoztatva mesél és vizionál a jelen Európájáról; humora és ironiája igazi főnyeremény.

A Susman családot, főleg az idősebb testvért például személyesen érinti, hogy az EU-nak nincs átfogó külkereskedelmi megállapodása Kínával a sertésfülekre vonatkozóan. A sertésfül odahaza vágási hulladék, Kínában viszont csemegének számít, vagyis több bevételre lehetne számítani az ázsiai sertésfiacon. Susman testvérel, aki ráadásul a European Pig Producers elnöke, az EU gazdasági képviselői addig nem kívánnak szóba állni, amíg meg nem változtatják a nevüket és a logójukat, mondván: az nem járja, hogy ha valaki a Google-ban az Európai Néppártot keresi, rögtön csak disznók bukkannak fel. Ugyanis a néppárt és a sertés-tenyésztők európai egyesületének is az angol rövidítése: EPP. És akkor ez csak egy Menasse regényének poénbombái közül.

A szerző nagyszabású Európa-politikai és szociológiai kutatómunkáját megkoronázza, hogy ez alkalommal kortárs antropológusként merül el a vizsgált közegben. Precíz megfigyeléseinek tárgya az EU-ban dolgozó bürokráták – és azok életmódja, motivációja, valamint a köztük és felettük közötti dinamikák és praktikák. Hogyan lehet minél hamarabb feljebb kerülni? Egy nagyobb befolyású igazgatóságba bejutni? – ilyen és hasonló kérdések foglalkoztatnak egyes fiktív szereplőket. Mások munkájuk során azontörök a fejüket, mi az, ami a kontinens pol-

gárait összeköti – és nem azon, hogy mi választja el őket.

A szereplők hovatartozásukat illetően egész Európát reprezentálják. Egyesek korábban, mások később csatlakoztak a közösséghez, viszont mindannyian részei ugyanannak az európai történelemnek, még ha olykor ellentétes oldalról is. Köreikben vannak idealisták, karrieristák és munkát elhanyagolók egyaránt, mint bárhol máshol. Viszont különböző kulturális és oktatási háttérrel rendelkező, eltérő temperamentumú és más-más világnézettel érkezett fiatalok és idősek együtt dolgoznak a különböző osztályokon. Ennek a sokszínűségnek köszönhetően ráadásul sokkal hatékonyabban, mint bármely más nemzeti bürokrácia esetében.

Persze az EU-bürokrata is ember, aki olykor leginkább nem is otthon van Brüsszelben, hanem szolgálatban. Ebben az állandóan nyüzsgő városban a régi otthontól távol egyes dolgozók magányosan térnek vissza bérelt lakásaikba esténként, ahol lefekvés előtt megisznak egy pohár bort, aztán még egyet. Ha mégsem magányosan, néhányuk megkívánást és orgazmust színelve kerülnek ágyba.

A regény nyelvezetét a mindennapi helyzetek hűen tükrözik: Brüsszelhez igazodván francia, flamand kifejezések gazdagítják az eredeti, egyébként erősen osztrákos német nyelvet. A francia mellett az angol van erősen jelen a szakmai zsargonjtól. És természetesen megjelentek sajátos EU intézményi szakkifejezések és rövidítések is a regényben. A munkanyelvek keveredése hasonlóan természetesnek tűnő módon tárul elénk. Sajátos, multikulturális nyelv jön így létre, amely nem egyszerű elegyítés. Bizonyos szavak egy bizonyos nyelven fogalomértékkel bírnak. Fénia, és ez az igazi

eurokrata, karrierje előmozdítása érdekében nem utasíthat vissza előreléptetést, még ha az nem is éppen a kívánt irányba vezet, mert ún. *mobilité*-t, szakmai mobilitást kell bizonyítania. A szereplők maguk is tudatában vannak bizonyos szavak és fordításuk jelentésmezőivel. A görög gazdaságot stabilizálni hivatott mentőcsomagot németül *Rettungsschirm*nek mondják a regényben, amit franciául a tolmácsok először *parachute*-nek, azaz ejtőernyőnek fordítanak. Az ejtőernyő ugyan lassítaná a gazdasági zuhanást, de megakadályozni nem tudja – érkezik az azonnali „nyelvkritikus” panasz. Egy-egy cseh, lengyel, görög nyelven „kicsúszott” mondatfoszlánnyal is találkozunk a szövegben – akárcsak az eurokráták közötti valós beszélgetésekben, vagy egy brüsszeli kávézóban.

Menasse könyvében számos műfaji elemet megmozgatva a brüsszeli világ objektivitásra törekvő tudósítója és elragadtatott folkloristája lett. Sőt, a Brüsszel-mítosz humoros feltárására is vállalkozik. De meg van győződve arról kezdettől fogva, hogy korunkban – és a Fővárosban – valami sorsfordító megy végbe. Vagy legalábbis valaminek végbe kell mennie. Menasse realista, de ravasz elbeszélőként vizsgálódik, és színes mozaikokba rendez számos közhelyet és előítéletet intézményekre, azok dolgozóira, a bürokrácia működésére, vagy éppen működésképtenségére vonatkozóan. Nincs olyan európai, brüsszeli, eurokrata, belga, soknyelvű, intim emberi aspektus, ami ne jelenne meg időnként filmszekvencia-sorozatra emlékeztető elbeszélés-folyamában. Az olvasónak csak össze kell raknia az óriási méretű vászon nem mindig éles jeleneteit.

Az SZTE
Osztrák Könyvtár
ajánlásával